

חמודי שי

על התורה והמועדים

הגנינים ורעיונות מיוחדים בדרך הדרוש והמוסר בפרשת השבוע | גלין י"ח | פרשת בהר בחוקותי תשפ"ו

ארץ ישראל -
מתנה תמידית

פרשת
בהר

רחמנא ליצלן, של בית מקדשנו, עכ"ז קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא, היינו זהקדושה הראשונה שניתנה לירושלים ולבית המקדש קבועה לעולם כדברי הרמב"ם (פ"ו מהל' בית הבחירה הל' י"ד ט"ז).

ולגבי שאר ארץ ישראל, כאשר עזרא ועולי בבל חזרו לארץ היא התקדשה בקדושה שנייה, וכבר חקרו הפוסקים לענין שמיטה ויובל בזמן בית שני, וכל שכן בימינו אם חיוב היא דאורייתא או דרבנן, ובין אם השמיטה דאורייתא או מדרבנן, מכל מקום עצם ירושתנו על הארץ, מביאה לכך שיש את היכולות לקבלת קדושת הארץ בכל זמן.

אי"ה, על ידי שמירת שמיטה, וכפי שרואים שישראל קבלו על עצמם את השמיטה אף שהוא מדרבנן, כעין דאורייתא, ובזכות זה נזכה לממש את הקדושה של ארץ ישראל בכל רחבי הארץ, ולהפוך אותה לקבועה ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו, אמן סלה.

לכך כתיב נותן לשון הווה שתמיד יש נתינה בארץ ישראל

בתורה"ק בפרשתנו (כה, ב), **כִּי תֵבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְּתָהּ הָאָרֶץ שִׁבְתָּ לָהּ.**

ובשפת אמת הביא ממדרש תנחומא "ה' יתברך הקנה העולם לאברהם וחזר והקנה לו." זה מצוות השמיטה שניתן לבני ישראל הארץ מחדש. ובכל שמיטה נתחדש המתנה כעניין שכתוב בפרשת תולדות: "ויתן לך אלוקים - יתן ויחזור ויתן." וביאר עוד דלכך כתיב "אשר אני נותן" לשון הווה. דכל הזמן מקבלים את ארץ ישראל, שוב ושוב.

ומבאר עוד, "ובני ישראל הם מוכנים לקבל זו המתנה. וזה שכתוב כי גרים

בתורה"ק בפרשתנו (כה, א), **וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר.**

והנה בכל התורה כתב וידבר ה' אל משה לאמר, ורק בכאן הוסיפה תורה "בהר סיני", ועוד תמהו חכמינו ז"ל על הלשון בהר סיני, וכי שאר התורה לא מסיני הוא.

ובפסוק הסמוך "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם" - בלשון הווה.

התורה וארץ ישראל ניתנים לנו כל יום מחדש

ונראה לעניות דעתי, דהנה כאשר אנו מזכירים הר סיני, מחשבותינו על התורה, והנה התורה וארץ ישראל שוים בכך, כי שתיהן מתנות שניתנו לבני ישראל שלא ניתנו רק פעם אחת אלא הן ניתנו כמורשה עבור כלל ישראל לדורי דורות. ויתר על כך גם התורה ניתנת לנו בכל יום ויום מחדש.

ראיה לנתינה המתמשכת של התורה

אנו מוצאים בכרכות התורה, הנאמרות כל יום "ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל" ו"ברוך אתה ה' נותן התורה." אותו עקרון תקף גם עבור נתינת ארץ ישראל, שזו מתנה המתחדשת מדי יום כירושה, אנו אומרים "תורה צווה לנו משה, מורשה קהילת יעקב."

כמו כן ארץ ישראל היא הירושה הקולקטיבית שלנו. ועל אף החורבן,

עניינים שנתבאר

פרשת בהר

יבואר הטעם שבמצוה זו כתבה התורה בהר סיני ----- ללמד שהתורה והארץ ניתנים לנו כל יום מחדש ----- לשון הברכה הוא "נותן" התורה ----- בארץ ישראל מצינו קדשה לשעתה ולעתיד ----- בשמירת השמיטה כל אי"קדושה לשעתה ולעתיד ----- גם בנתינת התורה כתיב נותן לכם - תמידי ----- ויתן ויחזור ויתן- ארץ ישראל בנתינה תמידית ----- לכך ב"זכרות" אומרים פעמיים לשון נתינה ----- כמו השבת מחייה כל הבריא כן הוא השמיטה --- ביטול מלאכות בשמיטה כביטול מלאכות בשבת ----- ביאור נפלא בסמיכות דין שמיטה ובטחון ישיבה בארץ

פרשת בחוקותי

אחדות ישראל חיונית לישראל להיות שרויים על אדמתם ----- חיוב האחוה והחיוב כלפי ארץ ישראל ----- חומר מצוות שמיטה ----- השמיטה בסוד שבת ----- מאמר סיום על ויקרא והקדמה לספר במדבר

ו ת ו ש ב י ם
אתם עמדי.
הוא שבחן
של בני
י ש ר א ל

שיודעים שהם גרים ומבררין כי לה' הארץ ודבקים תמיד בכח הנתינה. "בני ישראל יודעים שאין ארץ ישראל דבר מובן מאליו, הארץ לה' היא, וה' בתמידות מעניק לנו את ארץ ישראל."

"בזה יתכן לפרש מה דכתיב וכרות עמו הברית לתת כו' לתת לזרעו. תרתי למה ליי? רק שיהיה להם תמיד בחינת הנתינה. יתן ויחזור ויתן. בכל שמיטה ושבתה הארץ לה'. וכעין שכתוב באור החיים הקדוש על כל שבת שניתן חיות חדש להבריאה, וכשם שנאמר בשבת בראשית כן בשמיטה. "מלמד אותנו השפת אמת שכמו שבת בראשית מחייה את כל הבריאה כך גם השמיטה."

ביטול מלאכות בשביעית כביטול מלאכה בשבת

ובהמשך הכתוב, "והייתה שבת הארץ לכם לאכלה." והשפת אמת (תרמ"ח) הביא מדברי הזוהר (פ' יתרו), על הפסוק ויברך כו' יום השביעי, כיון דלא אשתכח ביה מנא כו' אלא כולא ברכאין בשביעאה תליא כו'. "ומבאר, "והנה משורש הברכה שמתגלה בשבת קודש אין יכולים כולם לקבל, רק בני ישראל מוכנים לקבל השפעה זו. וכמו כן בשמיטה לכם לאכלה דייקא." כמו שרק כלל ישראל מקבלים ברכה מהשבת, כך גם רק כלל ישראל מקבלים ברכה מהשמיטה."

הרי מדברי השפת אמת, שכאשר לא נוטעים בשמיטה, דומה לזה שלא עובדים בשבת, "כי ביטול כל המלאכות הן הן קיומו של עולם."

ובדומה לכך, הימנעות מנטיעות בשמיטה מביאה ברכה לכל שאר השנים. יוצא לפי דברי השפת אמת, דכאשר אני נותן לכם, ארץ ישראל היא מתנה שניתנת לבני ישראל כל העת, ויתן לך האלוקים יתן ויחזור ויתן, ארץ ישראל היא מתנה המחודשת את עצמה, ומתקבלת כל פעם מחדש, השפת אמת קושר זאת לשמיטה שהיא בבחינת שבת, אלא שאני הוספתי שהתחדשות נתינת הארץ שאכן בא מכוח שמיטה כדברי השפת אמת אך כוח ההתחדשות של שמיטה נובעת וקשורה להתחדשות התמידית של נתינת

התורה וזה עומק "עניין שמיטה אצל הר סיני" מצוות שמיטה נבחרה לגלות על כל מצוות התורה שנאמרו כללותיהם פרטיהם ודקדוקיהם מסיני בגלל שמצוות שמיטה סופגת את כוח ההתחדשות התמידית של נתינת התורה. והמשכיל יבין שבשורש הכל אחד בסוד "דכו"ע בשבת ניתנה תורה לישראל". דבריו הקדושים ומה שנראה לעניות דעתי עולים בקנה אחד ומשלימים זה את זה.

ע"י שמיטה מובטח לנו שנשב בבטחה בארצנו

בתוה"ק בפרשתינו (כה, כד), "וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם גְּאֹלָה תִתְּנוּ לָאָרֶץ."

ובשפת אמת ביאר הפסוק כמין חומר, ארץ היא מלשון רצון. ולכן ארץ אחוזתכם מעה הנכונות לאחוז במקור החיים שהוא ה' יתברך. הנכונות לאחוז בה' מביאה לגאולה פנימית כאשר פנימיות האדם משתחררת, וכך ממשיך הפסוק "גאולה תתנו לארץ" הרצון נגאל.

ברצוני להוסיף, שבפסוקים הסמוכים לזה, אמרה תורה, ועשיתם אותם וישבתם על הארץ לבטח. "ובחזקוני: "וישבתם על הארץ לבטח - בשכר שימור מצוותי ולא תירא להיות גלוי ממנו. "וישבתם לבטח עליה - כי הארץ תתן כוחה לכם." הארץ תתן את כוחה לכם ולא לאויביכם.

ובספורנו על הפסוק "וישבתם על הארץ לבטח - שלא תגלו ממנה." הרי אנו רואים את החשיבות הרבה של שמירת שמיטה, לעניות דעתי, זה כמו להידבק בה' יתברך ומובטח לנו ביטחון בארץ.

אי"ה, שלכולנו יהיה את הרצון והתשוקה להידבק בה' יתברך. כפי שאומר השפת אמת, "נפתח הפנימיות ובא גאולה במהרה בימינו אמן סלה."

מהרא"ל צינץ

בתוה"ק בפרשתנו "את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה'." המהרא"ל צינץ מבאר באופן נפלא, קשר וסמיכות הדברים של איסור עבודה זרה, לשמירת שבת, עפ"י מה שאמרו חז"ל (שבת קיח, ב) "כל המשמר שבת כהלכתה מוחלין לו עוונותיו ואפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש." ובזה מבאר סמיכות איסור עבודת אלילים לשמירת שבת, דשמירת שבת יכולה לכפר אף על עבודת אלילים, ובכדי שלא יחשוב

האדם שאם
מ ק פ י ד
שלא לעבור
א י ס ו ר י
עבודה זרה,

להיות אחדות בין בני ישראל ורק אז יכול להיות שלום
ושלווה בארץ. הגורל של בני ישראל קשור בארץ
ישראל. אם יהיו לנו יחסי שלום ואחוה בינינו, גם
נשיג קשר הדוק וחזק עם ארצנו. אם אנחנו מקיימים
רצונו ומצוותיו של הקב"ה ויש שלום בינינו רק אז
השכינה תשרה בארצנו, ממש דוגמת השלום בית
בין איש לאשתו שהשכינה שורה ביניהם. ובזה מובן
היטב למה הגלות הארוך והמר הזו בעוון שנאת
חינם.

מעבר לשלום ואחוה ביננו יש גם התחייבויות כלפי
ארץ ישראל

אך אנו גם חייבים לקיים את התחייבויותינו לארץ
ישראל על ידי קיום מצוות שמיטה. כאשר אנו
מקיימים את המצוות ונמצאים באחדות עם אלוקים
ובינינו אנו נמצאים במצב של שלום וזה גם שלום עם
ארצנו. אם ח"ו אנו מורדים ולא מקיימים את מצווה
של שמיטה אז "נתפרדה החבילה" ומתחיל תהליך של
מתח ופירוד מהארץ ופיזור ביננו לבין האומות

חומר מצוות שמיטה

אֲז תִרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֶּיהָ כֹּל יְמֵי הַשְּׁמִיטָה וְאַתָּם
בְּאֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם אֲז תִּשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־שִׁבְתֶּיהָ.
כֹּל־יְמֵי הַשְּׁמִיטָה תִּשְׁבֹּת אֶת־אֲשֶׁר לֹא־שִׁבְתָּהּ בְּשִׁבְתֵּיכֶם
בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ: (ויקרא כו, לד-לה).

רש"י - "אֲשֶׁר לֹא שִׁבְתָּהּ" - "שְׁבָעִים שָׁנָה שֶׁל גְּלוּת
בְּבָל, הֵן הָיוּ כְּנֶגֶד שְׁבָעִים שָׁנֹת הַשְּׁמִיטָה וְיֻבַּל
שָׁהָיוּ בְּשָׁנִים שֶׁהִכְעִיסוּ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ לְפָנֵי
הַמָּקוֹם..."

וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־
בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר (ויקרא כו, מב).
כתב ב'מוסף רש"י': "והארץ אזכור - אזכרנה שלא
להניחה ביד ערלים טמאים, כי אם ביד הכשרים, לפי
שהארץ עצמה אינה יכולה לסבול עליה איש
טמא, כמו שבע אומות..."

אנו רואים שלקיום מצוות שמיטת הארץ יש חשיבות
עליונה, והפרתה עלולה לגרום לנו לצאת לגלות מארצנו.
איפה אנחנו מוצאים את השורש לזה?

שמיטה בסוד שבת

בפרשת "בהר" מיד בפסוק השני כתוב: "דִּבֶּר אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תְּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן

פטור משמירת שבת, לכן אחר איסורי עבודה זרה
אמרה תורה "את שבתותי תשמרו" - צריך לשמור
שבת כי חילולה חמור כמו עבודת אלילים. הרי
דהשבת יש בכוחה להוציאנו מהגלות ולבנות
את בית המקדש, וכל שכן הוא, שיש בכוחה
להגן על בית מקדש שכבר קיים, וזה מה שהפסוק
ממשיך ואומר, לשמור שבת "ומקדשי תיראו" -
תפחדו מכך שתוכלו לאבד את המקדש ולכן תשמרו
שבת. "אני ה'" - כי שביתת שבת מורה על מציאות
ה' ואמונת בריאת יש מאין ועפ"י הגמ' הנ"ל הראנו
למה בפרשת כי תשא, "ושמרו בני ישראל את השבת"
מגיע ממש לפני חטא העגל. ה' נותן לכלל ישראל
את הרפואה לפני המכה. בפרשה הבאה, "ויקהל",
משה יורד מההר ביום כיפור עם הלוחות השניים, ומה
הוא עושה? מלמד את ישראל הלכות שבת. הוא רוצה
שכלל ישראל יעשו תשובה על חטא העגל, ושמירת
שבת זו הדרך לעשות תשובה על עבודה זרה ולקבל
כפרה.

פרשת בחוקותי

אחדות ישראל חיונית לישיבת עם ישראל לבטח
בארץ ישראל

וְהִשִּׁיג לָכֶם דֵּי־שֶׁ אֶת בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁיג אֶת־זֶרַע
וְאֶכְלֶתֶם לַחֲמֶכֶם לְשִׁבְעַת יָמֵי שְׁבִיתְכֶם לְבִטָּח בְּאֶרְצְכֶם:
וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וּשְׁכַבְתֶּם וְאִין מִחֲרִיד וְהִשְׁבִּיתִי
חַיָּה רָעָה מִן־הָאָרֶץ וְחָרַב לֹא־תֵעָבֵר בְּאֶרְצְכֶם
(ויקרא כו, ה-ו)

ופירש הרמב"ן: ונתתי שלום בארץ - "שיהיה שלום
ביניכם ולא תלחמו איש באחיו."

ובאוה"ח הק': ונתתי שלום בארץ - "צריך לדעת
למה הוצרך לומר זה אחר שכבר אמר וישבתם לבטח,
ואולי שיכוין על עם בני ישראל עצמם שלא
יהיה להם פירוד הלבבות שיטע ה' ביניהם שלום
וריעות."

ונלענ"ד בביאור דבריהם הקדושים, שה' רוצה
שישראל ישכון בשלווה בארץ אבל קודם כל צריך

הקשר בין שני החומשים

לְכֶם וּשְׁבַתָּה
הָאָרֶץ שֶׁבַת
לָהּ" מצוות
ש מ י ט ה
נ ב ח ר ה

ללמדנו שכמו ששמיטה נאמרו כללותיהן ופרטיהן ודקדוקיהן מסיני אף כל המצוות נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן בסיני. וצריך עיון למה נבחרה מצוות שמיטה לזה?

ונלענ"ד לבאר, שבמצוות שמיטה זו משתמשת התורה באותו ביטוי "שבת לה" דוגמת השבת של מעשה בראשית. וכך נעיין בהמשך הפסוקים בפרשת משפטים נראה דבר נפלא:

ושש שנים תזרע את-ארצך ואספת את-תבואתה והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה כן-תעשה לכרמך לזיתך ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבט למען ינוח שורך וחמריך וינפש בן-אמתך והגר (שמות כג, י-יב)

הרי מצוות שמיטה ומצוות שבת נאמרו ברצף ובשניהם יש את אותה מבנה של "שש שלנו - והשביעי להשי"ת".

רש"י אומר "שבת לה" - לשם ה' כשם שנאמר בשבת בראשית" כיום השבת. הרמב"ן מוסיף "... ועל כן החמר הכתוב בשמיטה יותר מכל חייבי לאוין וחייב הגלות עליה... מפני שכל הכופר בה אינו מודה במעשה בראשית ובעולם הבא".

היחסים שלנו עם הארץ משקפים את מערכת היחסים שלנו עם ה' יתברך. אם נפעל לפי החוקים והמשפטים שלו ית' אז השי"ת עוזר לנו במערכת היחסים שלנו בינינו ומבטיח שלום בארץ. מצד שני, אם לא נקיים את מצוותיו בכלל, ובמיוחד את מצוות שמיטה המייצגת את האמונה שלנו בה' הנותן לנו את כל צרכינו, שהוא ממש כנגד אותה האמונה שאנחנו מביעים בשביתת השבת, שהוא ית' הבורא היחיד המספק כל צרכינו, אז אנחנו הורסים את מערכת היחסים לא רק בין ה' לבינינו אלא גם עם הארץ. כתוצאה מכך בסופו של דבר יש גלות מהארץ ופיזור ביננו לבין האומות.

כל ספר ויקרא נאמר ברצף בסיני

כתב הרמב"ן וז"ל "...ועשו המשכן והשלימו

מלאכתו. וכאשר הוקם, מיד (ויקרא א, א): "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד", ממשיך הרמב"ן (שם פסוק ב): "וצוהו בקרבנות ובכל תורת כהנים, ומשה צוה הכל אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל מיד וכאשר השלים אמר להם: עוד צוה אותי השם בהר סיני לפרש לכם השמיטה והיובל ולכרות לכם על כל המצוה והמשפטים ברית חדשה באלה ובשבועה".

נמצאנו למדים מדבריו הק' שכל תורת כהנים נאמר מיד לאחר הקמת המשכן. כך ספר ויקרא מפרשת הפתיחה "ויקרא אל משה" ועד סיום התוכחות בפרשת בחוקתי האחרונה "אלה החוקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד משה" (כו, מו) כולן הוראות שקיבל משה כאשר הוא היה בהר סיני.

סיום ספר ויקרא שופך אור על ההמשך לספר במדבר

כעת אנו משלימים את ספר ויקרא ועוברים לספר במדבר. כשאנחנו חושבים על מסעות של ארבעים שנה במדבר, אנחנו חושבים שהסיבה היחידית היא החטא לשון הרע של המרגלים. אך כשסיימנו את ספר ויקרא ולמדנו מהתוכחות על הפגם הגדול של אי שמירת שמיטה שגורמת גלות מהארץ, אנו יכולים לראות הקבלה לחטא המרגלים מכיוון אחר, שחטאם היה חוסר אמונה שהשם ית' יעזור לנו להתגבר על הקשיים בארץ. בשני המקרים אנו גולים מהארץ, או נמנעים מלהיכנס פנימה ונאלצים לשוטט חוצה לה, במדבר.

אלמלא החטא תקופת ספר במדבר היה פחות מחודש ולא ארבעים שנה

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאמֹר: (במדבר א, א).

ויש להבין הטעם למה התורה מציינת בפסוק הראשון של ספר במדבר הזמן והמקום, שהי' באחד לחודש השני בשנה השנית ובמדבר סיני.

בעוד שהחזקוני לא מתייחס לשאלה הזו בפסוק זה, אולם בסמוך על פסוק ב "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" כתב וז"ל "לפי שבתוך עשרים יום ייסעו ללכת לארץ ישראל". אומר החזקוני שבעוד עשרים יום,

כלל ישראל
ילכו לארץ
ישראל
וכמבואר
בקראי

דפרשת בהעלותך, (פרק י, יא) "ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים לחדש וגו', ושם כתיב: "נוסעים אנחנו אל המקום וגו'". (פסוק כט). לכך כתבה התורה את הזמן והמקום כדי שיכינו את עצמם לזמן מדויק לעזוב את מדבר סיני.

לפיכך, בפרשת בהעלותך כאשר כלל ישראל מתכונן לנסיעה לארץ ישראל, צריך נקודת יחס בתחילת חומש במדבר כדי שנדע שכלל ישראל היה אמור לעזוב את מדבר סיני בעוד עשרים יום בלבד, וללכת ישירות לארץ ישראל, ולפי רש"י משה רבנו היה אמור גם להיכנס איתם לארץ, עד שחטאו כלל ישראל.

סדר המסע והחנייה במדבר עם הדגלים והפקודים של "החיילי אורייתא וחיילי משכנא" (זוהר) היה בסוד "כל יוצא צבא", ה' הכין את כלל ישראל למסע עם הארון לפנייהם, דוגמת יציאה למלחמה, לכבוש ולהיכנס לארץ ישראל. זו רק השנה השניה ליציאתם ממצרים, וכבר היינו מוכנים לירושת הארץ עם משה רבינו, ואילולא שחטאנו, לא היינו תקועים במדבר ארבעים שנה.

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים והשב את העבודה לדביר ביתך וקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ ונתחייב בכל המצוות התלויות בארץ ובשבת הארץ ונשוב לקיימם בכל הלכותיהם כראוי מתוך שחברים כל ישראל, ונאמר אמן.

מהרא"ל ציניץ

גוט שבת לך, ארץ ישראל.

בפרשתנו יש את התוכחה שבא בעקבות עוונותינו ר"ל וביניהם עוון ביטול מצוות שמייטה. אורך הגלות הוא בכדי לקיים "אז תרצה הארץ שבתותיה כל ימי השמה..." להבין את חומר מצוות שמייטה ולמה היא נקראת "שבת הארץ" כאילו הארץ עצמה שובתת, ולא רק ישראל שובתים מעבודת הארץ, נפנה לדברי רבינו הגאון הקדוש מפלוצק מהרא"ל ציניץ זי"ע.

פרשת בהר מתחילה במצוות שמייטה, ה"שבת" של הארץ. פי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה' (פסוק ב): ... והתורה הקדושה ממשיכה ואומרת: ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר (פסוק ד). ואנו רוצים להבין, מאחר שהתורה הולכת ומפרטת את מצות השמיטה, א"כ למה נאמר בפסוק הראשון "ושבתה הארץ?"

רבינו המהרא"ל מבאר שהפסוק הראשון איננו מדבר על המצוה שלנו לשבות בשמיטה, אלא שארץ ישראל עצמה שובתת בשבת שלה שהיא שנת השמיטה. והפסוק מסביר שאמנם בזמן שעם ישראל לא היו בארץ, היא לא שבתה בשבת, אך עתה שעם ישראל יהיו בארץ תשרה עליה קדושה עצמית, ולכן היא מצד עצמה תקיים מצות שבת.

ומטעם זה נסמכה מצות שמייטה להר סיני, שהרי גם הר סיני היה הר ככל ההרים, ובזמן מתן תורה קיבל ההר קדושה עד כדי שהיה אסור לעלות אליו, ואחרי כן פקעה הקדושה. וכך הארץ בלי עם ישראל היא אדמה רגילה, אבל כשעם ישראל נמצאים בארץ ישראל, היא הופכת קדושה ושובתת בשבת.

ומוסיף המהרא"ל שהארץ שובתת מכח עצמה. שהרי ידוע כי גם אם חס ושלום לא יקיימו ישראל את מצות השמיטה, הארץ תשבות על כרחם. וכפי שנאמר בפרשת התוכחה שאת השמיטות שביטלו בארץ ישראל היא שבתה בזמן הגלות: כל ימי השמה תשבות את אשר לא שבתה, כי הארץ עצמה מקיימת מצות שבייתה מכח קדושתה.

נדייק עוד מילה אחת בפסוק: שבת לה'. הפסוק מדגיש שהשבת תהיה לה' וזאת למרות ששש שנים תזרע שדך וגו' ולכן הרי לטובת השדה נכון להשאיר אותה בורה למשך שנה כדי שתאסוף כוחות, וכדרך החקלאים, בכל זאת מצוה אותנו התורה שארץ לא תשבות מחמת כן, אלא שתשבות שבת מפני קדושתה, ולכן ממשיך הפסוק ומזכיר גם את הכרם: ושש שנים תזמר כרמך - כידוע שבאילנות לא נהוג לתת להם מנוחה מידי כמה שנים אלא הגפן נותנת פרי כל שנה ושנה. אם כן הגפן מלמדת אותנו על השדה: כשם שהגפן תשבות רק משום מצות שבת ולא לתועלת חקלאית, כך שביתת השדה תהיה בגדר שבת לה'!